

Veliki Prasak

**TOLERANCIJA
NETOLERANCIJE**

Aleksandar Lambros

**VAKCINACIJA PROTIV
MEDIOKRETIZMA**

Dejana Savić

EKSKLUSIVNO!!!

**INTERVJU SA
MAJKLOM
ŠERMEROM**

Predrag Stojadinović

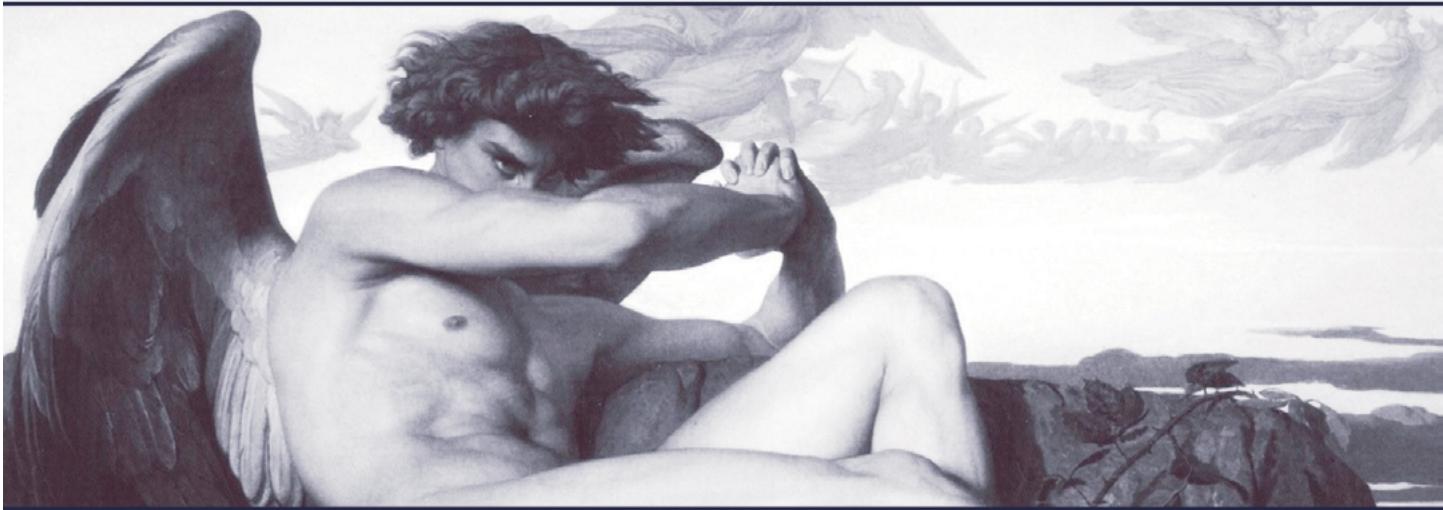
Broj 11 | Septembar 2014.

ATEISTI
SRBIJE

ATEISTI.COM

Aleksandar LAMBROS

bog se nikad ne smeje

Nova POETIKA
Beograd 2014.

Sadržaj

Ateizam ne treba da zameni religiju	6
Autor:	Pen Džilet
Da li su ateisti savremene veštice	7
Autor:	Luka Šterić
Tolerancija netolerancije	8
Autor:	Aleksandar Lambros
Vakcinacija protiv mediokretizma	11
Autor:	Dejana Savić
Intervju sa Majklom Šermerom.	12
Autor:	Predrag Stojadinović
Ateisti najugroženija „religija“	16
Autor:	Sabina Čabaravdić
Vera, religija, sekta, kult, magija (VI deo)	18
Autor:	Vladimir Božanović
Dole objektivnost	20
Autor:	Milan M. Ćirković
Hronika.....	26
Autor:	Vladimir Božanović
Humor	27
Citati	28

VELIKI PRASAK
časopis Udruženja „Ateisti Srbiјe“

Izdavač:
Udruženje „Ateisti Srbije“

Kontakt telefon:
+381 64 45 00 180

Glavni i odgovorni urednik:
Vladimir Božanović

Redakcija:
Marija Dudić
Kristina Gavrilović
Milena Burgić
Miodrag Ribić
Marko Ekmedžić
Miloš Đuričić
Jelena Radojčin
Predrag Stojadinović

Lektori:
Jasmina Franolić
Dušica Antić Rašić
Ana Arsenović
Milena Burgić
Andelija Vučurević

Prevod:
Katarina Vukašinović

Dizajn i prelom:
Tejmur Šihmamedov

HELIKS

zašto je $E=mc^2$?

(i zašto bismo marili?)

BRAJAN KOKS i DŽEF FORŠO

U ovom broju:

Ateizam ne treba da strana 6. zameni religiju

Ateizam ne može i ne treba da zameni religiju. Religija treba da ode i ništa ne treba da je zameni. Ateizam nije religija, već odsustvo religije. I to je sjajna stvar.

Autor: Pen Džilet

Da li su ateisti strana 7. savremene veštice?

Koliko je ateizam duboko suprotan američkom duhu govori činjenica da je na svakoj dolarskoj novčanici ispisano „In God we trust“

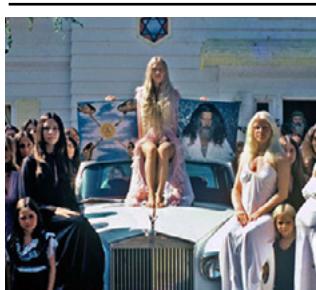
Autor: Luka Šterić

Ateisti najugroženija strana 16. „religija“

Kroz imaginarni, dramski dijalog, Simplicio i Salviati razmatraju realne opasnosti od trenda „klimatskog skepticizma“

Autor: Sabina Čabaravdić

Vera, religija, strana 18. sekta, kult, magija (VI deo)

Nauka o religiji ne ulazi u pitanje teološke ispravnosti ili neispravnosti sekte.

Autor: Vladimir Božanović

web: ateisti.com i velikiprasak.com
e-mail: redakcija@velikiprasak.com

Foto:

naslovna: michaelshermer.com
duplerica: michaelshermer.com
str. 6: theinterrobang.com
str. 8: nadlanu.com
str. 11: usbfix.net
str. 11: medi-select.ca
str. 16: atheistberlin.com
str. 20: elementarium.cpn.rs
str. 21: elementarium.cpn.rs
str. 22: elementarium.cpn.rs
str. 23: elementarium.cpn.rs
str. 25: elementarium.cpn.rs

Ateizam ne treba da zameni religiju

Ateizam ne može i ne treba da zameni religiju. Religija treba da ode i ništa ne treba da je zameni. Ateizam nije religija, već odsustvo religije. I to je sjajna stvar.

Religija nije moral. Teisti me pitaju: „Ako nema boga, šta bi me sprečilo da silujem i ubijem koga god hoću?“ Uvek im odgovorim: „Ja sam silovao i ubio svakoga koga sam želeo... i taj broj silovanih i ubijenih je nula.“ Ponašati se moralno zbog nade da ćemo biti nagrađeni ili zbog straha da ćemo biti kažnjeni, nije moralnost. Moral nije kada nekoga podmićujete ili kada mu pretite. To je religija. Ljudi imaju maura, religija nam nije potrebna.

Religija je vera. I to znači da za veru nije potreban dokaz. Verovanje bez dokaza se ne može podeliti sa drugima. Vera je osjećanje, kao što je i ljubav osjećanje. Ali ljubav ne postavlja nikakve univerzalne tvrdnje. Ljubav je čista. Ljubavnici iznose svoja osjećanja i nemaju potrebu ni za šta drugo. Vera tvrdi da deli znanje o svetu. Ali bez dokaza ništa se

---

Ateizam nije religija, već odsustvo religije.

---

ne može podeliti. Osećati ljubav je divno. A osećati da je zemlja stara 6.000 godina je glupo. Religija je u mnogim slučajevima tribalizam - ponos nekoga ko se rodio u određenoj grupi koja veruje da je „Bog“ na njihovoj strani. Tribalizam ne moramo zameniti ni sa čim drugim nego

sa ljubavlju prema celom čovečanstvu. Hajde da to učinimo. Hoćemo li?

Religija takođe podrazumeva zajedništvo, radost, saosećanje, ljubaznost i sjajnu muziku, a oni se mogu zameniti... zajedništvom, radošću, saosećanjem, ljubaznošću i sjajnom muzikom.

Ateizam je odsustvo religije. Nije nam potreban ateizam. Samo moramo da se otarasimo religije.

DA LI SU ATEISTI SAVREMENE VEŠTICE?

Nigerijac Mubarak Bala poslat je u lokalnu psihijatrijsku bolnicu. Tamo su ga doveli članovi njegove porodice. Na lečenju je zadržan uprkos prvočitnom nalazu lekara da je zdrav. U poruci u kojoj moli za pomoć Mubarak je opisao da ga je otac davio, stric brutalno tukao, a brat prisilno drogirao sedativima. Razlog zbog koga je prošao kroz čitavu torturu naizgled je banalan - na društvenoj mreži Twiter javno je izjavio da se odriče islama jer je prestao da veruje u boga. Mubarak deli sudbinu mnogobrojnih ateista koji širom sveta trpe surovi teror religiozne većine svojih sunarodnika. Marokanski aktivista Kamel El Gazali suočio se sa progonom nakon što je na svom sajtu javno obeleđen da je ateista. Profesor lokalne škole učenicima je delio njegovu sliku uz objašnjenje da bezbožnika po šerijskom zakonu treba ubiti. Na organizovanim protestima masa je pozivala na linč, noću mu je u kuću upadala tajna policija da ga ispituje, pa je pod strahovitim pritiskom morao da za traži azil u Švajcarskoj. U Bangladešu su četiri osobe poginule, a preko dvesta je ranjeno u sukobima policije sa demonstrantima koji su zahtevali smrtnu kaznu za blogere koji su u tekstovima pominjali Alaha, Muhameda i Kuran u negativnom kontekstu. Jedan od njih, Radžib Haider, brutalno je ubijen nekoliko dana ranije zbog toga što je u blogu zagovarao razdvajanje državnih i religijskih institucija i sekularizaciju školskog sistema. Tunižani Jabur Mejri i Gazi Beji osuđeni su na po sedam i po godina zatvora nakon što su na Fejsbuku objavili crtani film u kome se pojavljuje Muhamed kao komični lik. U Turskoj, pijanisti Fazil Saju se sudi zbog twitova u kojima je vredao islamske vrednosti. U prošlogodišnjem izveštaju organizacije Međunarodna humanistička i etička unija (IHEU), koja okuplja ateiste i agnostike sveta, navedeno je čak triнаest islamskih zemalja u kojima je za

javno iskazivanje ateizma i protivljenje državnoj religiji zakonom propisana smrtna kazna. Među navedene zemlje spadaju Avganistan, Iran, Pakistan, Maldivi, Malezija, Mauritanijska, Katar, Saudijska Arabija, Somalija, Sudan, Jemen, Ujedinjeni Arapski Emirati i Nigerija. U izveštaju se takođe ističe da u većini zemalja Latinske Amerike i Afrike postoje veoma ozbiljna kršenja prava ateista, koja uključuju nedostatak pravne zaštite, progon i sistemsku torturu. U mnogim državama ateistima je zakonom zabranjeno sticanje državljanstva, stupanje u brak, pohađanje javnih škola ili obavljanje javnih funkcija. Pogrešno je, međutim, zaključiti da se netrpeljivost prema ateistima može svesti samo na islamski svet. Na zapadu je diskriminacija ateista manje brutalna i otvorena, ali ima i onih koji tvrde da je veoma rasprostranjena i sistemski utemeljena. U Sjedinjenim Američkim Državama, iako zakonska regulativa pretežno štiti prava religijskih manjina, postoji mnoštvo zakona i praksi koje izjednačavaju religioznosti i hrišćanstvo sa pripadnošću američkoj naciji. Istraživanje Minesota Univerziteta pokazalo je da su ateisti najomraženija manjinska grupacija u SAD. Na zahtev da izdvoje grupu koja se ne uklapa u njihovu viziju američkog društva, ateiste je navelo čak 40 odsto ispitanika, daleko više nego Muslimane (26,3 odsto) ili homoseksualce (23 odsto), dok je svaki drugi Amerikanac istakao da ne bi odobrio brak svog deteta sa osobom koja ne veruje u boga. U sedam američkih država ateistima je zakonom zabranjeno da obavljaju javnu službu, a u Arkanzusu im je uskraćeno i pravo da budu svedoci u sudskim procesima jer uobičajna zakletva svedoka u američkoj sudskoj praksi koja glasi „govoriču istinu i samo istinu, tako mi bog pomogao“ u njihovom slučaju gubi svoju moralnu snagu. Koliko je ateizam duševno suprotan američkom duhu gov-

ori činjenica da je na svakoj dolarskoj novčanici ispisano „In God we trust“, kao simbol poverenja u monetarni sistem i celokupan državni porekad. Negativno raspoloženje američkog društva prema ateistima najbolje je opisano u rečima Džordža Buša starijeg tokom predsedničke kampanje 1987. godine, kada je dodvoravajući se konzervativnom američkom biračkom telu izjavio: „Smatram da ateiste ne treba smatrati građanima niti patriotama. Ovo je Božja nacija!“

Ni u zemljama Evropske Unije nisu izostali ozbiljni oblici sistemske diskriminacije ateista. U Grčkoj, Filipo Loizos uhapšen je nakon što se na Fejsbuku rugao preminulom kaluđeru Paisosu, a zakonski su gonjeni i autori pozorišne predstave „Hristovo telo“. U Poljskoj, pop pevačica Doda novčano je kažnjena nakon što je u pesmi kritikovala Bibliju. U Austriji, Danskoj, Nemačkoj, Poljskoj, Mađarskoj, Malti

U mnogim državama ateistima je zakonom zabranjeno sticanje državljanstva, stupanje u brak, pohađanje javnih škola ili obavljanje javnih funkcija.

I Grčkoj za čin bogohuljenja zaprećena je kazna do tri godine zatvora. Od svih zemalja EU, izveštaj IHEU navodi samo dve u kojima je zakonodavstvo u potpunosti liberalno i nediskriminatory, a to su Holandija i Belgija. U delu sveta koji se predstavlja kao svezionik tolerancije sve brojnija kršenja prava ateista dobijaju posebno limeran ton. Bili su potrebni vekovi kako bi zaštita religijskih manjina ušla u korpus univerzalnih prava čoveka. Danas deluje da se pravo na slobodu veroispovesti svelo, zapravo, na slobodu u izboru jedne od veroispovesti, dok ateisti postaju meta - u nekim dešovima sveta - savremenog, globalnog lova na veštice.

Tolerancija **netolerancije** I deo

U blogovima koje pišem, dve se teme izdvajaju kao ubedljivo dominantne – islam i hrišćanstvo. U reakcijama na njih ističe se jedna pojava koju karakteriše kako učestalost i upornost tako i predvidivost.

Ljudi koji komentarišu moje članke, a koji se kroz komentare profilišu kao liberalna levica, uglavnom ne napadaju moje članke koji se bave hrišćanstvom, posebno njegovim političkim uticajem (mada računam da nije potrebno, ipak nalašavam da ti članci nikad nisu afirmativnog karaktera). Negativni komentari na njih dolaze uglavnom od ljudi koji bi se, na osnovu njih, u najširem smislu

mogli opisati kao hrišćanska desnica koja kritiku hrišćanstva doživljava kao napad na „tradiciju, moral, porodične vrednosti“ i, u slučaju članaka koji se bave domaćim prilikama i SPC, kao napad na srpstvo, a zastupanje sekularizma kao mondijalizam i evropejstvo. S druge strane, članke koji se bave islamom napadaju, retko ili nikako argumentima već uglavnom ličnim diskvalifikacijama, kritičari iz okril-

ja liberalne levice. Takav je slučaj i u Evropi. Slično onome kako uglavnom žene brane burke dosežući vrhunce mentalne perverzije u tvrdnji da one predstavljaju izraz muslimanskog feminizma, tako i islamofašizam brane oni koji bi, po prirodi stvari, trebalo da budu u prvim redovima odbrane od njega – levičari. Pišući ili prevodeći o stanju ljudskih prava manjina svih vrsta u većinski musliman-

skim zemljama, odnosu islama prema ženama i LGBT populaciji, muslimanskom antisemitizmu, islamskom preziru prema slobodi i prema svemu što je nemuslimansko, o propovedanju univerzalne islamske dominacije, džihadu, islamskoj podeli sveta na Kuću islama i Kuću rata i o ubrzanim urušavanju demokratskih standarda za-

Uvek mi je bila zanimljiva činjenica da ne postoji izraz kojim bi se označio strah od budista, hindusa ili animista.

padne Evrope usled velikog priliva muslimanske imigracije, gotovo rutinski označavaju me kao (kultur)rasistu, fašistu, islamofoba (uvek mi je bila zanimljiva činjenica da ne postoji izraz kojim bi se označio strah od budista, hindusa ili animista). Jednom mi je uredništvo bloga na kome pišem obrisalo blog koji se sastojao samo od hronike vesti iz celog sveta koji su se, na ovaj ili onaj način ticale islama.

Muslimanske organizacije u Britaniji su novembar 2012 proglašile „Mesecom podizanja svesti o islamofobiji“ organizujući niz predavanja, izložbi i sličnih akcija koje su za cilj imale da pažnju javnosti skrenu na diskriminaciju prema muslimanskoj manjini i navodno negativno portetiranje islama u medijima. Britanija je zemlja u kojoj šerijat već postoji kao pravni paralelni sistem.

Serijatski sudovi u Britaniji

postoje još od 1982. godine i presude imama vezane za građanske sporove, kao što su brak, razvod, finansijske nadoknade, pravosnažnost su imale samo ukoliko se obe strane u sporu slože da sud prihvate kao nadležan (novinar Džon Bingam, na jednom britanskom portalu koji prikuplja vesti vezane za britansku muslimansku zajednicu, kaže da su sa presudama tih sudova, obe strane u sporu saglasne koliko i strane u činu silovanja). Tako je bilo do 2008. godine, kada je, na osnovu člana 1996 britanskog Zakona o arbitraži, dozvoljeno da presude šerijatskog suda imaju puno pravno dejstvo a kao pretpostavka prihvatanja nadležnosti suda uzima se činjenica da se jedna strana sudu uopšte i obratila za rešavanje spora. Nadležnost suda jeste ograničena (za sada) na građanske parnice i sporove. Budući da sud ima ograničene nadležnosti (opet, za sada), najveći broj sporova koji rešava odnosi se na problematiku porodičnog života (porodično nasilje, razvod), međusobne nasilne obraćune (napade, ulične bande, nanošenje telesnih povreda), pitanje nasledstva, finansijske nesporazume i slično.

Šerijat je izrazito diskriminatorski u odnosu na žene a neke od kazni koje ovaj zakonski sistem iz sedmog veka propisuje, i primenjuje u pojedinim zemljama, su i sakaćenje, kamenovanje, odrubljivanje glave, javno bičevanje... Sau-

djska Arabija i Iran imaju religijske sudove za sve aspekte jurisprudencije. Saudijska Arabija ima čak i versku policiju s mrežom doušnika koje plaća po učinku tj. po dojavu. Brojni su slučajevi u toj zemlji da konobari restorana verskoj policiji (mutavin) dojavljuje o poseti parova za koje posumnjuju da su na sastanku a nisu u braku. Indonezija i Bangladeš imaju uglavnom sekularne ustave u kojima se ustupak šerijatu ogleda samo u nekim odredbama porodičnog zakona. Indija i Filipini su jedine dve zemlje na svetu koje imaju odvojene muslimanske građanske zakone u celosti zasnovane na šerijatu. U zemljama severne Afrike i Bliskog istoka uglavnom postoji dvojni sistem sekularnih i verskih sudova u kojima ovi drugi uglavnom regulišu sporove koji se tiču braka i nasleđivanja. Izrael priznaje šerijat u građanskim parnicama (brak, starateljstvo, nasleđivanje), ukoliko se strane u sporu odluče na to i

Šerijat dopušta brak sa devojcicama koje su, po britanskom zakonu, još uvek deca.

sudije plaća država, a zakoni zasnovani na šerijatu primenjuju se još i u Avganistanu, Libiji i Sudanu. Liban takođe priznaje šerijat za porodične sporove muslimana. U nekim državama severne Nigerije šerijat se implementira u potpunosti, sa sve njegovim stravičnim kaznama i bez mnogo obaziranja na proceduru i

pravednost procesa.

Ali, vratimo se Britaniji.

Novinarka Daily Mail-a, Edna Fernandez je 2009. godine dobila dozvolu da prati rad sudske imame iz „Islamskog šerijatskog saveta“ u Lejtonu u istočnom Londonu, koji je neka vrsta glavnog šerijatskog suda u Britaniji i koji nadzire rad ostalih britanskih šerijatskih sudova (ne postoje precizna statistika o broju ovih „sudova“ ali se broj na kraju 2012. procenjivao na 85). Edna je bila u prilici da tokom nekoliko nedelja prisustvuje radu šerijatskog suda u istočnom Londonu za koje je vreme vodila razgovare sa doktorom Hasantom, glavnim sudijom imamom, drugim sudijama članovima veća koji se jednom mesečno sastaju u džamiji u Ridžent parku da donose presude, kao i sa nekim od muslimanki koje su se sudu obraćale uglavnom zbog slučajeva porodičnog nasilja i zahteva za razvod braka. Većina sudske imame „školovala“ se u medresama Indije i Pakistana ili na islamskim fakultetima kao što je Al-Azhar u Egiptu.

Britanski zakon ne priznaje razvod koji odobri šerijatski sud niti šerijatski sud priznaje građanski razvod. Muslimankama koje, primera radi, žele da se reše nasilnih muževa i prisilnih brakova (brakova koje su ugovorili njihovi roditelji bez njihovog pristanka), mogli bi vrlo jednostavno da tužbu podnesu britanskim građanskim sudovima. Problem je u tome što se razvod

braka u islamskoj zajednici smatra za veliku porodičnu sramotu a posebno građanska brakorazvodna parnica, tako da se, uprkos očiglednoj pristrasnosti sudova prema muškarcima i otvorenoj rodnoj diskriminaciji, muslimanke u velikom broju obraćaju šerijatskom sudu. Onaj u Lejtonu je do polovine 2009. godine iza sebe imao više od 7.000 presuđenih parnika.

Taksa za pokretanje parnice za muškarce iznosi 100 a za žene 250 funti. Razlog: ženske iskaze pred sudom treba potkrepliti i potvrditi pa to više košta. Iskazi muškaraca se ne proveravaju. Takođe, muškarac može osporiti svedočenje žene pri čemu su potrebni svedoci sa strane, poželjno muški. Jedno muško svedočenje vredi kao dva ženska. „Žene podležu osjećanjima dok muškarci najpre razmisle pre nego što progovore“, objašnjava doktor Hasan.

Musliman se od žene može razvesti kad mu se prohte, prostim izgovaranjem reči „talaq“. Muslimanki nije moguće da se razvede bez pristanka muža, a ukoliko on odbija da ga da, bez imama. Deca starija od sedam godina na starateljstvo se dodeljuju ocu.

Edna Fernandez je posebno dokumentovala slučaj jedne tridesetpetogodišnje muslimanke koja je želela da se razvede od izrazito nasilnog muža. Muž je zlostavljaо i nju i njihovo petoro dece (najstarija čerka koja se na

sudu pojavila da potvrди mјčinu priču, želela je da sud i nju razreši braka na koji ju je otac prisilio sa nepoznatim muškarcem u Pakistanu). Kao svedoci pojatile su se dve žene, socijalne radnice, jedna od njih muslimanka. Prilikom jednog od batinjanja nesrećnoj ženi je polomljen nos, drugom prilikom je imala pobačaj.

Slučaj je iznet na veću imama u džamiji u Ridžent parku gde je odlučeno da se mužu pruži još jedna prilika. Ukoliko propadnu svi naporovi za pomirenjem, brak bi mogao biti poništen. Do završetka novinarskog istraživanja Edne Fernandez, slučaj ove žene ostao je nerazrešen.

Ovakvo stanje stvari u praktici je izrodilo još jedan neverovatan paradoks. Naime, šerijat dopušta brak sa devojčicama koje su, po britanskom zakonu, još uvek deca. Pronađeno je solomonsko rešenje koje odstupa od principa univerzalnosti prava. Muslimima je priznato pravo da se (van Velike Britanije) venčavaju u skladu sa svojim običajima, ali se istovetna praksa izvan okvira braka zasnovanog na šerijatskom pravu smatra seksualnom zloupotrebotom dece koja podleže krivičnom gonjenju. Sudski predsednik je bio slučaj u kome je suprugu venčanom po muslimanskim zakonima dozvoljeno da nesmetano nastavi obavljanje bračnih dužnosti sa trinaestogodišnjom devojčicom.

Vakcinacija protiv mediokretizma

Dejana Savić

NAUKA

Farmaceutska industrija zarađuje na ljudskoj bolesti, a industrija alternativne medicine na ljudskoj gluposti. Konformizam jeste isplativ, ali nikad kao konkretna bolest. Snaga farmaceutske industrije leži upravo u tome što je jedinstveni biznis u svetu kome je, ne samo dovoljno da funkcioniše po postulatima morala i zdravog razuma, nego to zapravo čini okosnicu njihovog delanja. Svaka malverzacija se sastoji upravo u tome da se dođe do istine pre drugih jer tu leži profit, a svaka malverzacija istinom zapravo šteti sistemu i donosi kratkoročno korist, te ga i sam sistem suzbija, što ne znači da se ne javlja, samo da u datim okolnostima nema smisla kao pravilo, jer se onda sistem kao takav urušava. Primera radi, jasna razlika između nebulozne kampanje za vakcincu protiv svinjskog gripa u odnosu na susvislu, i od životne važnosti, kampanju za primanje MMR vakcine. Alternativna medicina zarađuje upravo na neistini, odnosno, iskriviljenoj istini mediokritetskim nesuvislim trećiranjem postojećih podataka koliko i fabrikovanjem lažnih, te manipuliše konformizmom, supstratom koji jeste konstantan, ali podložan korekciji i promeni, te je okosnica njihovog delanja zapravo neistina i agresivna kampanja. Primer je konstatno naglašavanje smrtnosti od loše napravljenih ili čak početnih varijanti vakcina, kao što je bio slučaj sa poliom, u odnosu na konkretnu vrednost vakcinacije tom vakcinom per se. Ne mora suština dejstva alternativaca da bude nemoral. Mediokretizam koji dopušta ispiranje mozga je sasvim dovoljan. Treba biti oprezan kome svoje zdravlje stavljamo u ruke. Pri čemu je stvar ličnog izbora šta činimo sa sobom. Širenje dezinformacija i izlaganje opasnosti maloletnih lica nije

opravdano ljubavlju, filantropijom i mediokretizmom. Zakon se konstantno mora modifikovati, nažalost, radi zaštite pojedinaca od zlonamernika koji ne čine зло samo sopstvenim mediokretizmom, kao što je slučaj sa neadekvatno kvalifikovanim i intelektualno-moralno nepodobnim lekarima, nego i sopstvenim nemoralom, jer stepen kognitivne disonance koji je potreban da biste prihvatali samu ideju o antivakcinalnoj kampanji, primera radi, može doći isključivo od nemoralu. Naravno da nisu izuzeti ni slučajevi forsiranja alternativne medicine kod ljudi koji su ličnim problemima navedeni na istu. Kada govorimo o stepenu mogućnosti prihvatanja takvih ideja, direktni nemoral ne podržumeva nedostatak indirektnog. Možda je i Majka Tereza smatrala da čini dobro. Poenta je u sprečavanju štetnog dejstva pseudonauke. Za to nije dovoljno konstatno interesovanje. Informisanost ne znači posedovanje gomile podataka, već prihvatanje i obrada podatka uz pomoć zdravog procesa kritičkog mišljenja. Edukacija nije tu da otvori umove. Aberiran misaoni tok je nemoguće skrenuti u pravom smeru, to je jasno. Međutim, kao što davanje podatka racionalnom stvara informisanu individuu, tako kod onih drugih stvara ubeđenje kao formu po kojoj oni delaju, a to je dovoljno da ni jedan ni drugi ne naškode sebi i okolini. Borba protiv medicinskog kriminala ne sme posustati. Ne smemo se smejati ljudima poput Slađane Velkov s mišlju „pa ko je toliko glup da joj poveruje?“ Ne radi se o kristalno jasnoj činjenici da ona ne poznaje osnove imunologije i fiziologije, već o tome da će konformizam zanemariti te činjenice čak i kad ih vidi, jer ima razlog što ih odbija. Neke vrste ljudi odbijaju nauku,

znanje i istinu, čak i na svoju štetu, jer to znači i živeti po postulatima istine, a mediokretizam to ne dozvoljava. Da ne govorimo o problemu neprihvatanja zvanične medicine kao odrazu neprihvatanja sopstvenog stanja, što je patognomonično za obolele od ma-

Treba biti oprezan kome svoje zdravlje stavljamo u ruke.

lignih bolesti, na čemu alternativna medicina najviše i dejstvuje, odnosno, zarađuje. Gorepomenuta, a i ostali, nisu ni malo bezazleni, a definitivno ni naivni. Ja sama stalno pravim šale a conto prirodne selekcije, ali ljudsko zdravlje u svakom vidu je najviši ideal ljudskog društva među oipljivim kategorijama i niko ne sme da nastrada čak ni zbog sopstvenog, a kamoli tuđeg nemoralu u bilo kom vidu. Ljudi kojima je jasno kako stvari funkcionišu često dolaze u situaciju da jednostavno ne procenjuju alternativnu medicinu kao opasnost, te kad im se zatraže argumenti, jednostavno nemaju nikakvih osim logičkih, jer se jednostavno ne bave onim što smatraju glupošću. To se lako može sprečiti. Podaci kao što je problem SCIGen, malverzacije na Google Scholar, informacije na sajtu Medline, pa čak i prestižna stručna literatura za prve godine studija u pdf dostupne su svima. Neću sve pomenuto obrazlagati u ovom tekstu, ovo su samo primeri da je sasvim moguće zaštiti sebe i okolinu pravim informacijama. Od ljudskog nemoralu se ne može pobeći. Ali, izbeći ga tamo gde je u osnovi situacije kao takve, možemo donekle, sve je samo stvar ažurnosti. Niko ne kaže da je lako, naprotiv, ali to nije opravdanje da se ne pokuša. Govori se ipak o znanju kojim spašavamo sebe i okolinu. Ja ne vidim prostora za izbor.

EKSKLUSIVNO!!!

INTERVJU SA MAJKLOM ŠERMEROM

1. Šta za Vas lično znači biti skeptik?

Znači pozivanje na nauku i logiku kad god je to moguće kako bismo pokušali da bolje razumemo svet. I znači pokušaj da ne prihvatomo tvrdnje tek tako, na prvu loptu, već da zahtevamo dokaze za neke hipoteze.

2. Svi smo svedoci ogromnog uticaja koji razni pseudonaučnici imaju na današnju javnost. Ma koliko to paradoksalno zvučalo u 21. veku, koje dugoročne posledice, po Vašem mišljenju, može imati ovakvo javno izlaganje besmislica?

U nekim pseudonaukama, kao što je astrologija, posledice su minimalne. Ali u drugim, kao što je besmisleno verovanje da vakcinacija dovodi do autizma, posledice su smrtonosne. Sada se suočavamo sa povratkom zaraznih bolesti u nekim zajednicama gde roditelji ne vakcinišu svoju decu.

3. S obzirom na to da SAD ima najveću zajednicu vernika u odnosu na sve ostale razvijene zemlje (procentualno, u odnosu na čitavu populaciju), koliko je teško biti vođa skeptika u takvoj zemlji?

Lako je, pošto nema mnogo posla! Ozbiljno, može biti teško biti u manjini, među ateistima i skepticima, ali u poređenju sa Srednjim vekom, barem nećemo biti spaljeni kao jeretici zbog svog neverovanja.

4. Da li dobijate pretnje od strane verskih fundamentalista?

Povremeno, ali to su pretnje kukavica na internetu, pa ih ne shvatam ozbiljno.

5. Šta mislite, zbog čega je ljudima tako teško da razumeju evoluciju? Da li je to zbog toga što je evolucija tako kompleksna ili zbog religijskog uticaja ili, pak, nečeg sasvim trećeg?

U Americi je religija primarna prepreka evolucionoj teoriji, ali ako to ostavimo po strani, možemo reći da je teorija evolucije kontraintuitivna – mi ne vidimo da vrste evoluiraju. Vrste izgledaju sređene i u stvaranju i u dizajnu, pa nas tako i naša intuicija navodi da verujemo i zato je trebalo toliko vremena da bilo ko (Darvin) to odgonetne. Na kraju krajeva, to uopste nije težak koncept, samo je kontraintuitivan.

6. Imate li uzore? Ako imate, ko su?

Karl Sejgan.

7. Šta Vas je motivisalo da osnujete Društvo skeptika i časopis Skeptik?

Želeo sam da učinim nešto što će dovesti do promena i, kad ga budem napustio, učiniti svet boljim mestom nego što sam ga zatekao.

8. Da li je časopis Skeptik popularan širom sveta kao što se nadamo da jeste?

Mi smo u svakoj knjižari u Severnoj Americi, a imamo pretplatnike širom sveta;

međutim, potrebna nam je bolja distribucija. To je naš cilj u ovoj godini i u predstojećim godinama.

9. Koji je, po Vašem mišljenju, najbolji način za borbu protiv pseudonauka i pseudonaučnika, šarlatana i sličnih prevara-nata?

Suprotstaviti se lošim idejama pomoću dobrih, pomoću nauke i skepticizma.

10. Kako Vi vidite svet u pogledu naučnog znanja i korišćenja tog znanja u svrhu humanizma, u narednih 50 do 100 godina?

U narednom veku predviđam da će dominantni pogled na svet biti humanizam. Možda za dva veka! Trebaće vremena, ali religija će na kraju pasti u zaborav, kako bude sve manje delotvorna.

11. Da li smatrate da bi detaljan obavezni predmet o logičkim greškama u školama poboljšao...pa, sve?

Naravno! Svako na planeti bi trebalo da nauči da misli. Zato smo mi i objavili „Set za detektovanje besmislica“ (The Baloney Detection Kit), a zapravo to je i cilj svih mojih knjiga – da nauče ljudi da misle.

12. Dakle, ukratko, „Kako razmišljati kao naučnik“?

Da, to je ideja. Svako. Svako može razmišljati kao naučnik.

13. Postoji li nešto što biste želeli da nam poručite, a mi smo zaboravili da pitamo?

Budite skeptični!

Majkl Šermer – biografija:

Kao vođa jedne od najvažnijih američkih organizacija skeptika i moćni aktivista i eseista u službi ovog funkcionalnog oblika razuma, Majkl Šermer je jedna veoma važna ličnost u američkoj javnosti.

– *Stiven Džej Gould*:

Dr Majkl Šermer je osnivač i izdavač časopisa Skeptik, izvršni direktor Društva skeptika, mesečni kolumnista za časopis Sajentifik Amerikan, voditelj emisije Serijanaročitih naučnih predavanja Društva skeptika i vanredni profesor na univerzitetima Klermont i Čepmen.

Najnovija knjiga dr Šermana je Verujući mozak (The Believing Brain). Među ostalim njegovim delimanalaze se: Um tržišta (The Mind of the Market) o evolucionoj ekonomiji, Zašto je Darwin bitan: Evolucija islučaj protiv inteligentnog dizajna (Why Darwin Matters: Evolution and the Case Against Intelligent Design) koja govori o evoluciji, kako je do nje došlo

Follow the Golden Rule) koja govori o evolucionom poreklu moralu i tome kako biti dobar bez boga. Napisao je biografiju U Darwinovoj senci (In Darwin's Shadow) o životu i nauci Alfreda Rasela Volasa, čoveka koji je zajedno sa Darwinom otkrio prirodnu selekciju. Takođe, autor je dela Pogranični predeli nauke (The Borderlands of Science), o nejasnom predelu između nauke i pseudonauke, kao i Poricanje istorije (Denying History) o poricanju holokausta i drugim formama pseudistorije. Njegova knjiga Kako verujemo: nauka, skepticizam i potraga za Bogom (How We Believe: Science, Skepticism, and the Search for God) predstavlja njegovu teoriju o poreklu religije i razlogu zbog kojeg ljudi veruju u boga. Šermer je, takođe, autor dela Zašto ljudi veruju u čudnestvari (Why People Believe Weird Things), koje govori o pseudonauci, suverju i drugim zbrkama našeg vremena. Njegova knjiga Duša nauke (The Soul of Science) jeste kratka izjava o verovanju u nauku, dušu i zagrobni život iz ugla jednog naučnika. Zajedno sa Pet Linz, koosnivačem časopisa Skeptik, stvorio je delo Skeptična enciklopedija pseudonauke (TheSkeptic Encyclopedia of Pseudoscience), koje predstavlja analizu najistaknutijih kontroverzi nastalih pod imenom nauke.

Dr Šermer je završio osnovne studije psihologije na univerzitetu Peperdin, master studije na polju eksperimentalne psihologije na Univerzitetu Fullerton u Kaliforniji, a svoju doktor-

sku disertaciju iz istorije nauke dobio je na Klermont Gredjuejt Univerzitetu 1991. godine. Dvadeset godina je bio profesor na fakultetu (1979 – 1998) i predavao psihologiju, evoluciju i istoriju nauke na Oksidental Koledžu (1989 – 1998), Kalifornija Stejt Univerzitetu u Los Angelesu i Glendejl Koledžu. Od kada je osnovao Društvo skeptika, časopis Skeptik i emisiju

Želeo sam da učinim svet boljim mestom nego što sam ga zatekao.

Serija naročitih naučnih predavanja Društva skeptika, gostovao je u emisijama kao što su: Izveštaj Colbert (The Colbert Report), 20/20, Datumska linija (Dateline), Čarli Rouz (Charlie Rose), Uživo kod Larija Kinga (Larry King Live), Tom Snajder (Tom Snyder), Donahju (Donahue), Opra (Oprah), Liza (Leenza), Nerešene misterije (Unsolved Mysteries), ali, ipak, nikad kod Džerija Springera! Učestvovao je i u drugim emisijama kao skeptik čudnih i neobičnih tvrdnji, kao i u intervjuima za bezbrojne dokumentarce emitovane na PBS kanalu, A&E, Diskaveriju (Discovery Channel), Historiju (The History Channel), Sajens kanalu (The Science Channel) i Lerning kanalu (The Learning Channel). Šermer je bio jedan od koproducenata i voditelja trinaestočasovne televizijske serije Femili kanala (Family Channel), pod nazivom Istražujući nepoznato (Exploring the Unknown).

Svako na planeti bi trebalo da nauči da misli.

i kako je proveriti. Potom, tu su još i: Frikcija nauke: gde pozнато sreće nepoznato (Science Friction: Where the Known Meets the Unknown) o tome kako um funkcioniše i kako dolazi do grešaka u razmišljanju; Nauka dobra i zla: Zašto ljudi varaju, tračare, dele i brinu i poštuju zlatno pravilo (The Science of Good and Evil: Why People Cheat, Gossip, Share Care, and

Ateisti najugroženija „religija“

video grab

Prema ateistima, humanistima i slobodno-mislećim ljudima u cijelom je svijetu raširena diskriminacija. Do te mjere da se njihovi stavovi smatraju zločinom. Medjunarodni etički sindikat humanista navodi kako je ateizam bio zakonom zabranjen u velikom broju država u kojima su ljudi prisiljeni biti vjernici.

„U svijetu je sveprisutna opsežna diskriminacija koju vlade provode protiv ateista i humanista“, kaže u Uniji sindikata koja ima 120 organacija u 45 zemalja.

U Afganistanu, Iranu, Maldivima, Mauritaniji, Pakistanu, Saudijskoj Arabiji i Sudanu ateisti se, zbog svoje „religije“ suočavaju sa smrtnom kaznom, kaže se u izvještaju Sindikata koji je podnesen Vijeću za ljudska prava Ujedinjenih naro-

da.

U nekoliko drugih zemalja zakonskim se mjerama vrlo „učinkovito kriminalizira ateizam, pa čak i sam izraz ili manifestacija ateističkih uvjerenja“, odnosno sistematski se diskriminiraju slobodno misleći ljudi.

Čak tri države koje su članice UN-ovog Vijeća za ljudska prava - Pakistan, Mauritanijska i Maldivi - imaju zakone kojima se za blasfemiju protiv islama predviđa smrtna kazna. Po istoj legislativi optužba može biti podignuta i protiv ateista koji javno izlažu svoje ideje. Sindikat je dokument predao UN-u nakon što su islamske zemlje tražile svjetsku zabranu klevetanja religije, posebno onoga što one nazivaju islamofobijom. Turski ministar vanjskih poslova

Ahmet Davutoglu rekao je pred Vijećem UN-a da raste trend islamofobije. „Mi osuđujemo sve vrste poticanja na mržnju i vjersku diskriminaciju protiv muslimana, ali i ljudi drugih vjera,“ kazao je on.

Visoki funkcijoner Organizacije za islamsku saradnju (OIC) izjavio je kako će se njihova organizacija usredotočiti na dobivanje ugovora o kriminalizaciji klevete u svim narednim pregovorima sa zapadnim zemljama.

U novembru prošle godine lide-ri 21 zemlje, koje okuplja Arapska

U svijetu je sveprisutna opsežna diskriminacija koju vlade provode protiv ateista i humanista.

liga, objavili su pred Savjetom sigurnosti UN u New Yorku da njihova organizacija želi obavezujući međunarodni okvir kako bi se osiguralo da „vjera i njeni simboli budu poštovani“.

XXI stoljeće i srednjovjekovni zakoni

Mnoge zemlje, uključujući Bangladeš, Bahrein, Egipat, Indoneziju, Kuvajt, Saudijsku Arabiju, Tunis i Tursku takođe su pojačale progon „bogohulnog“ izraza, te kritike religije u društvenim medijima kakvi su Facebook i Twitter.

Izvještaj pod nazivom „Sloboda misli“, obuhvatio je provjeru zakona koji tretiraju slobodu mišljenja u 60 zemalja svijeta. U tom se dokumentu navode brojni pojedinačni slučajevi gdje su ateisti precesuirani samo na temelju svojih uvjerenja.

Istraživanje je pokazalo da se u mnogim zemljama ateistima zakonski odriče „pravo na postojanje, zahtjeva se ograničava-

nje njihovih sloboda izražavanja stavova, opoziva im se pravo na državljanstvo, ograničava pravo na sklapanje braka, opstruira im se pristup javnom obrazovanju, onemogućava javno djelovanje ili zapošljavanje u državnim službama“.

Izvještaj Medjunarodnog etičkog sindikata humanista posebno naglašava trostruki porast hapšenja za „bogohuljenje na društvenim mrežama“.

U Indoneziji, Aleksandar Aan je osudjen na dvije i po godine zatvora za ateističke postove na Facebook-u.

U Tunisu je dvoje mladih ateista, Jabeur Mejri i Gazi Beji, osuđeno na sedam i po godina zatvora za ateističke stavove takođe objavljene na Facebooku.

Turskom pijanistu i ateistu Fazilu Sayu prijeti zatvor zbog navodnih „bogohulnih“ tweetova.

U Grčkoj je Phillipos Loizos na Facebooku otvorio stranicu koja ismijava grčka vjerovanja u čuda,

nakon čega je optužen za vrijedjane religije.

U Egiptu je sedamnaestogodišnji Gamal Abdou Massoud osuđen na tri, a Bishoy Kamel na šest godina zatvora jer su na Facebook postavili „bogohulni strip“.

U Tunisu je čak uhapšen novinar koji se usudio kritizirati novi zakon o kažnjavanju blasfemije.

Specijalni izvještač UN-a za slobodu vjere i uvjerenja, profesor Heiner Bielefeldt, pozdravlja ovo istraživanje Medjunarodnog etičkog sindikata humanista. On napominje da se često zaboravlja kako medjunarodni sporazumi o ljudskim pravima podjednako vrijede za „ateiste, humaniste i slobodno misleće ljude i njihova uvjerenja, djelovanja i udruženja“. „Presretan sam zato što sam dočekao prvi svjetski izvještaj o diskriminaciji ateista. Nadam se da će biti pažljivo razmotren medju svima koji se bave slobodom vjere i uvjerenja.“

(R)evolucija svesti

Nova emisija na YouTube-u!

Cilj emisije je da u opuštenoj atmosferi pričamo o raznim temama, bitnim i nebitnim, propuštajući ih kroz prizmu kritičkog razmišljanja, naučnog pogleda na svet i humora.

Vera, religija, sekta, kult, magija (VI deo)

Izraz sekularno označava sve ono što je svetovno, nasuprot sveštenom i duhovnom. U političkom smislu, sekularizacija podrazumeva povlačenje religije u crkve, u sferu privatnog prava i privatnog života.

Sekularizacija

Reč sekularizacija potiče od latinske reči *seculum*, koja je prvobitno značila ljudsko doba, vek. Izraz sekularno označava sve ono što je svetovno, nasuprot sveštenom i duhovnom.

Sekularizacija u teorijsko-filozofskom smislu, znači preovladavanje shvatanja i tumačenja sveta samim svetom, bez pribegavanja pojmu „nadsvetske“ sile. U sistemu vrednosti i sadržaju života, sekularizacija predstavlja preovladavanje sa-

zumeva povlačenje religije u crkve, u sferu privatnog prava i privatnog života.

Za proces slabljenja dejstva i funkcionalnosti hrišćanstva upotrebljava se i izraz dechristianizacija. Označava praktičnu nereligijsnost koja se ogleda u padu verske prakse, apstraktnosti i beživotnosti religije, raspodu kompleksnog verovanja i prihvatanju samo nekih delova verske doktrine. Takođe, sama crkvena organizacija se teško nosi sa tzv. urbanom revolucijom, religijski jezik je nedekvatan za savremenog čoveka, a religijski mentalitet je u sukobu sa modrnim tehničkim dobom.

Leri Šajner (Larry Shiner) smatra da se u pogledu termina sekularizacije, taj izraz koristi na više različitih načina.

- Prvo značenje termina sekularizacija je nestajanje religije, jer ranije prihvataci religijski simboli, učenja i institucije gube svoj ugled i značaj i krajnji rezultat je društvo bez religije.

- Drugo značenje podrazumeva veće prilagođavanje „ovom svetu“ i ukazuje na promenu usmerenosti od

natprirodnog ka potreba-ma ovog života i rešavanju problema koje on postavlja. Gubi se razlika između religijskih i društvenih pitanja i religijskih i nereligijskih grupacija.

- Treće značenje sekularizacije je odvajanje društva od religije. Religija postaje lično pitanje i ne utiče ni na jedan vid društvenog života.

- Četvrto značenje je moguće menjanja religijskih uverenja i institucija u nereligijske. To podrazumeva da spoznaja, ponašanje i institucije, za koje se nekad smatralo da su izraz božanske moći, postanu pojave koje stvara i za koje preuzima odgovornost čovek.

- Peto značenje se odnosi na gubitak „svetosti“ sveta, jer čovek i priroda postaju predmet racionalnog uzročno-posledičnog objašnjеnja i funkcionisanja, u čemu nema mesta za natprirodno.

- Šesto, sekularizacija znači prelaženje od „svetog“ na svetovno društvo u smislu napuštanja privrženosti tradicionalnim vrednostima i veroispovednoj praksi, prihvatanja promena i zasnivanja svih odluka i delanja na

Sekta je grupa sledbenika nekog posebnog verskog mišljenja ili pravca, koja se odvojila od matične verske zajednice ili koju je matična verska zajednica odbacila ili osudila.

znajnih, moralnih, estetskih i drugih vitalnih vrednosti, uz istovremeno slabljenje i potiskivanje religijskih vrednosti. U etičkoj teoriji, sekularizacija je zasnivanje morala na ljudskim, psihološkim, racionalnim i društvenim moćima i potrebama, bez pribegavanja ideji božanstva kao izvora autoriteta. U političkom smislu, sekularizacija podra-

racionalnoj osnovi koja služi praktičnim ciljevima.

Na osnovu analize teorija sekularizacije, Oliver Čanen (Oliver Tschannen) zaključuje da se mogu izdvojiti tri suštinska elementa:

- a) diferencijacija
- b) racionalizacija
- c) svetovnost (laicizam)

Kult je zatvorena mala grupa autoritarnog i hijerarhijskog ustrojstva, na čijem je čelu harizmatski vođa.

Diferencijacija je najvažniji element. To je proces u okviru kojeg se religija i verske institucije posmatraju kao zasebna oblast. Očigledan primer je razdvajanje crkve i države. Diferencijacija doprinosi da religija gubi svoj uticaj u mnogim oblastima, tako da više nema monopol u obrazovnom sistemu.

Racionalizacija je proces u kojem se druge društvene institucije, kad su odvojene od crkve, rukovode načelima koja su u racionalnom odnosu sa njihovim konkretnim društvenim funkcijama i nezavisna od religijskih vrednosti i merila. Privredni život u modernom svetu je, na primer, sve više potpadao pod uticaj logike tržišta i racionalnih proračuna.

Ti procesi imaju povratan uticaj na samu religiju, koja u svom gledanju na svet po-

činje da se manje bavi nadiskustvenim, a sve više svetovnim stvarima. Počinje manje da teži spasavanju duša, a više pružanju psihološke potpore.

Brajan Vilson (Bryan Wilson) definiše sekularizaciju kao „proces u kojem verske institucije, dela i svest gube svoj društveni značaj“.

Piter Berger (Peter Ludwig Berger) daje sličnu definiciju, po kojoj je „sekularizacija proces u kojem se oblasti društva i kulture oslobođaju dominacije verskih institucija i simbola“ i izjavljuje da sekularizacija uključuje i slabljenje ličnih verskih ubedjenja. Karel Dobler (Karel Dobbelaeere) smatra da postoje tri vida sekularizacije koji odgovaraju trema nivoima analize društva:

- a) nivo celog društva
- b) nivo verskih institucija i organizacija
- c) nivo pojedinca [1]

Definicije ateizma, antiteizma, agnosticizma i deizma

RELIGIOZAN: Veruje u boga ili nešto, ali ne pripada nijednoj ustanovljenoj religiji.

PRAVOSLAVAC, KATOLIK, MUSLIMAN...: Pripadnik postojeće religije.

PAGAN: Veruje u više bogova i ne pokušava nikoga da preokrene i ubedi u svoja vero-

vanja.

NERELIGIOZAN: Ne veruje u jednog ili više bogova.

ATEISTA: Ne veruje u jednog ili više bogova.

ANTI-TEISTA: Ne veruje u jednog ili više bogova i aktivno se bori protiv religije/teizma. Obično se odnosi na direktnu opoziciju organizованoj religiji ili verovanju u bilo kakve bogove.

AGNOSTIK: Osoba koja ne zna da li bog postoji. Nema nikakve veze sa verovanjem, što znači da i teisti i ateisti ujedno mogu da se izjašnjavaju kao agnostiци. Postoji pokušaj da se agnostik postavi kao „nešto izmedju vernika i ateiste“ što je apsolutno neologično. Od agnostika često možete čuti famoznu rečenicu „Ne verujem u boga ali nisam ateista“ što bukvalno znači „Ateista sam ali nisam ateista“. A to je, priznaćete, zaista smešno.

DEISTA: Deisti se odlikuju verovanjem da je svet stvoren od „višeg bića“, ali se to biće više ne meša u svetska zbivanja. Deizam je u XIX i XX veku bio oblik kompromisa slobodnih mislilaca sa crkvenom ideologijom. Prema Karlu Marksу, deizam je bio „zgodan i udoban način da se materijalisti otarase religije“.

Dole OBJEKTIVNOST!

Ne smemo da čuvamo tradiciju koja je suprotna humanim vrednostima.

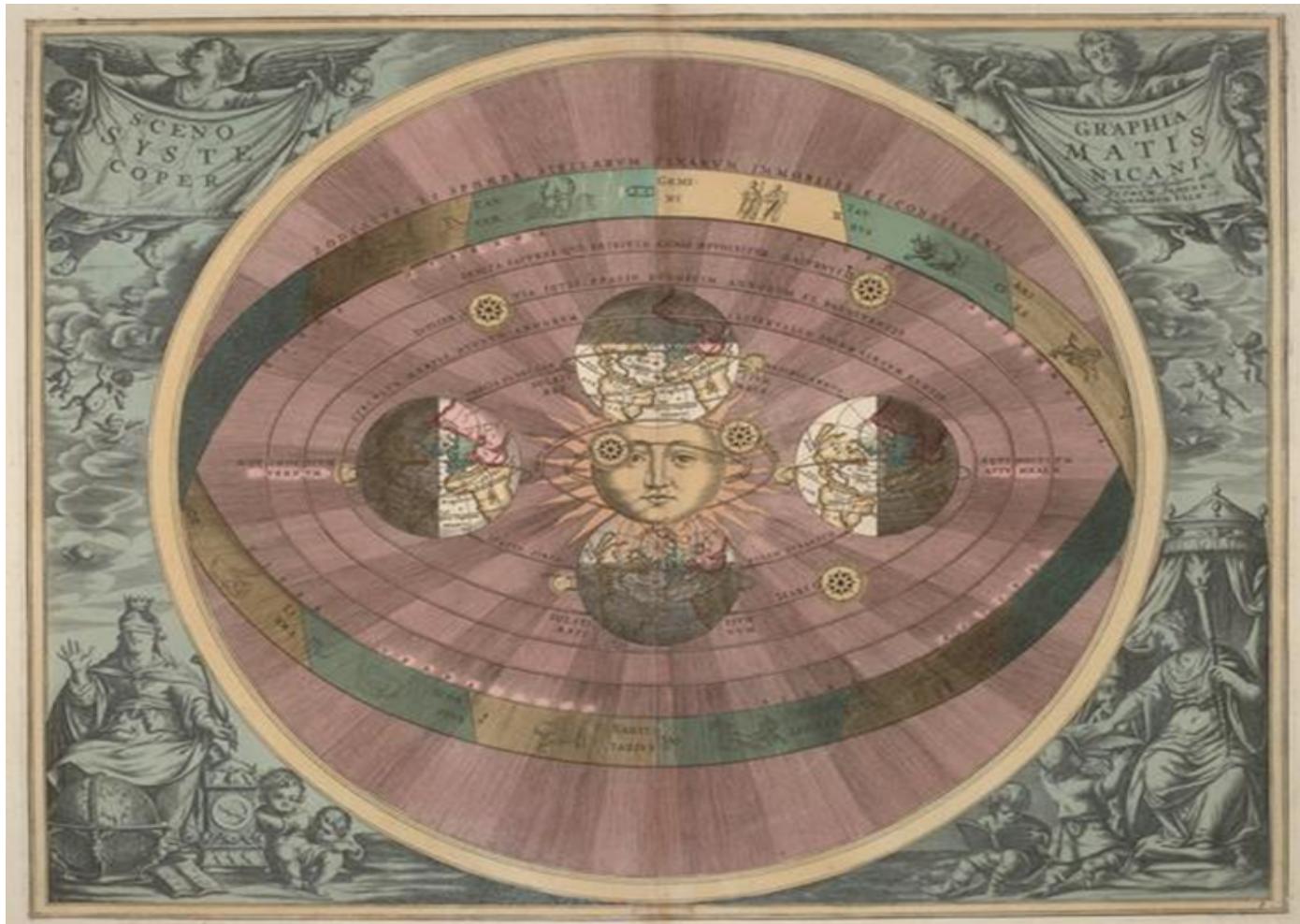
Objektivne teškoće i subjektivne slabosti bila je jedna od omiljenih mantri nekadašnjih komunističkih rukovodilaca kad god je trebalo objasniti bilo kakav neuspeh ili problem. Čak i rogobatna priroda totalitarnog žargona iz tog doba jure ne uspeva da u potpunosti poništi montipajtonovsku provokaciju sadržanu u ovoj sintagmi – šta su subjektivne slabosti znamo (korumpirani direktori, preko veze zaposleni lopovski rođaci, radnici koji kradu toalet-papir iz firme, itd.), ali šta bi mogle biti „objektivne teškoće“? Pošto mantru ionako ne koristimo kad cveta hiljadu cvetova, sunce-sija-a-vetar-ćarlija, nego baš onda kad se nalazimo u teškoćama,

čemu onda služi taj atribut „objektivne“? Iako se u originalnom dinosaurском kontekstu suvišno razmišljanje nikako nije ohrabrilovo, naprotiv, mi danas možemo da se osetimo isprovocirani da tu stvar sa objektivnošću ispitamo u kreativnom i kritičkom okruženju kakvo je naučno.

Među brojnim primerima nerazumevanja kako nauka funkcioniše, mnogo se prašine često podiže upravo oko pitanja objektivnosti. Nauka bi, po naivnom shvatanju, morala uvek biti „objektivna“, a ona to tobože često nije. Trebalo bi, nastavlja dalje isti način mišljenja koji je svako od nas sigurno susretao, da se uvek sasluša i „druga strana“ da bi se tako posti-

gla „objektivnost“. A eto, naučnici u svojoj aroganciji često ne žele da raspravljaju sa kreacionistima, astrolozima, isceliteljima ili teoretičarima zavere, niti da odgovaraju na njihove tvrdnje. Vrlo često u prezentacijama svojih rezultata naučnici pokazuju samo delić nalaza do kojih su došli i to, zamislite, baš onaj koji potvrđuje njihove zaključke. Argumenti „skeptika“ u odnosu na etablirane naučne tvrdnje poput one da HIV izaziva sidu, da zemaljska biosfera evoluira u skladu sa Darwinovom teorijom ili da je antropogeno globalno zagrevanje realnost često, ne nailaze na ozbiljan prijem u naučnoj javnosti. Sve to pokazuju da, nasuprot proklamovanim

vrednostima, savremena nauka često „nije objektivna“.

Sve su ovo, naravno, gluposti. Ali da bismo to jasno pokazali, potrebno je detaljnije razmotriti sam koncept objektivnosti i ulogu koju ima u nauchnom metodu. Kao i mnoge druge stvari koje se „podrazumevaju“, ni ova nije trivijalna, niti može proći bez značajnijeg filozofskog i metodološkog uvida u realnost naučne prakse, nasuprot popularnim i medijskim prikazima. Objektivnost ima u najmanju ruku dva značenja, koja se neprekidno mešaju u pojednostavljenim prikazima i jeftinijim verzijama. Jedno značenje objektivnosti je filo-

mi smo time izrazili jednu objektivnu tvrdnju, koja je ne samo nezavisna, već i direktno suprotna posmatranjima ljudi koji – subjektivno! – vide da Sunce izlazi na istoku, zalazi na zapadu, kreće se preko nebeskog svoda, itd. Sa druge strane, posmatrači ne primećuju da se tle ispod njihovih nogu pomera, niti zapažaju efekte kao što su centrifugalna ili Koriolisova sila, dakle imamo subjektivni osećaj mirovanja Zemlje. Napredak nauke u doba Kopernika, Galileja i Keplera (i Aristarha mnogo ranije) omogućio je da bolje razumemo objektivne odnose među telima Sunčevog sistema – što i jeste bio bitan element Kopernikanske revolucije!

U ovom značenju, objektivnost je sastavni deo svake naučne aktivnosti, pa čak i onih, poput psihologije i medicine, koje se bave objašnjavanjem subjektivnih tvrdnji kao što su „ispitanik vidi crvenu boju“ ili „osećam bol u predelu glave“. Ona jednostavno znači da svet kojim se nauka bavi postoji nezavisno od posmatrača, da je „tamo negde“ i da ga saznajemo

metodama koje su iste i za Janka i za Marka, i za Chen i za Nevenu, i zimi i leti, i kad smo gladni i kad smo siti, itd. Ovo značenje objektivnosti, koje će za potrebe ovog teksta nazvati epistemičkom objektivnošću, sasvim je nesporno – osim za retke ekstremne postmoderniste koji sumnjuju u postojanje fizičke realnosti, ali to se ionako ne može podvesti pod nauku ni u najrastegljivijem smislu reči. Epistemička objektivnost predstavlja suštinski deo ne samo naučnog metoda, već i bilo kojeg racionalnog pogleda na svet. (Uzgred, objektivnost u ovom značenju postoji i u religijskom mišljenju, barem kad je ono dovoljno ozbiljno, kao, na primer, kod Vilijema Lejna Krejga, Hansa Kinaga ili Jovana Zizulasa. Kada ovi ozbiljni i obrazovani teolozi ukazuju na potrebu da vernici aktivno učestvuju u rešavanju ekoloških problema sa kojima se suočava čovečanstvo, oni podrazumevaju da su ti ekološki problemi objektivno postojeći, te da ne zavise ni od kakve „perspektive“, ideološkog okvira, godišnjeg doba,

Nauka bi, po naivnom shvatanju, morala uvek biti „objektivna“, a ona to tobože često nije.

zofska ideja objektivnog kao nečeg što je nezavisno od posmatrača, što nije subjektivno. Na primer, kad kažemo da se Zemlja okreće oko Sunca,

vazdušnog pritiska ili identiteta subjekta koji o njima govori.)

Međutim, ovo se meša sa daleko

Posao naučnika se sastoji u razradi paradigmе koju prihvata, makar preliminarno, nikako ne u advokaturi loših argumenata.

manje preciznim, ali češćim i popularnijim značenjem objektivnosti koje se zasniva na intuitivnoj ideji da „objektivan“ znači isto što i „nepristrasan“, neutralan u odnosu na sva gledišta ili nezavisan od bilo kog vrednosnog suda, neselektivan. Ovo shvatanje objektivnosti nazavaču, za potrebe ovog teksta, novinarskom objektivnošću, prema u medijima često zloupotrebljavanoj ideji da u svakom sporu treba „čuti i drugu stranu“. To novinarsko shvatanje objektivnosti ne može sa naučnim metodom imati ikakve veze, niti je ikada imalo. Od praskozorja nauke, od antičke filozofije i renesansnih eksperimenata i posmatranja, nauka je bila izrazito neobjektivna u ovom smislu. Naravno da su iskazi

„Zemlja miruje u središtu svemira“ i „Zemlja se kreće oko Sunca, koje je samo prosečna zvezda“ ne samo inkompatibilni, već se ne mogu na isti način posmatrati i tretirati u naučnoj diskusiji – i taj zaključak je sasvim nezavisan od toga prihvatamo li jedan ili drugi! Bez obzira na to jeste li geocentrista ili heliocentrista, vi ne možete centralne iskaze ovih doktrina tretirati na isti način, ne možete prema njima biti „pravedni“ ili „nepristrasni“ u svakodnevnom, kolokvijalnom smislu te reći.

Ovo je donekle suptilna poenta i zato će je ilustrovati sa još detalja istog primera. Zanemarimo za trenutak svu halabuku javnog mnjenja, religije, politike, itd. koja je igrala značajnu istorijsku ulogu u Kopernikanskoj revoluciji i skoncentrišimo se na naučne aspekte problema. Izrazito ozbiljnih naučnika bilo je i među geocentristima (Klavijus, Tiho de Brahe), kao i među heliocentristima (Galilej, Kepler). Oni se nisu opredeljivali za jednu ili za drugu stranu bez razloga ili slučajno, već na osnovu argumenata, posmatračkih i teorijskih, te naučne intuicije. Mi ih i pamtimo po tome kako su se, u tim dramatičnim

vremenima u istoriji nauke, opredeliли. I sa stanovišta jedne i sa stanovišta druge paradigmе, ideja da bi argumente suprotne strane mogli tretirati „objektivno“ lišena je smisla – pa do opredeljenja je i došlo zato što je svako zaključio da su argumenti jedne ili druge strane pouzdaniji, kompletnejši, validniji, jednom reču: bolji. Kad je to zaključeno, daljoj objektivnosti u novinarskom smislu jednostavno nema mesta – posao naučnika se sastoji u razradi paradigmе koju prihvata, makar preliminarno, nikako ne u advokaturi loših argumenata. (Sve se ovo, naravno, odnosi na neki određeni istorijski trenutak; vremenom se situacija može preokrenuti, i onda dolazi do konverzija iz jedne paradigmе u drugu.) Klavijusovi razgovori sa Galilejem i komentar na Galilejeva otkrića napisan 1611. godine to jasno pokazuju: Klavijus je razmatrao do tog trenutka poznate argumente u prilog heliocentrizma i zaključio da oni nisu dovoljni za tako veliki preokret u našem sagledavanju uređenja svemira.

Dakle, naučni metod u sebi sadrži epistemičku objektivnost, ali ne i novinarsku objektivnost. Ova potonja

je obično smetnja. Ponekada – kao u konfliktu nauke i pseudonauke – ova smetnja je jako ozbiljna, jer ona direktno vodi ničim zasluženoj afirmaciji pseudonauke. Čime bi tačno zagovornici astrologije, kreacionizma, Teslinog tajnog oružja ili nadri-lekarstva zaslužili da se nađu u ozbiljnim medijima – osim ako to nije puka činjenica da se oni protive „he-gemonističkoj“ nauci ili naučnoj „do-gmi“? Samo je potreba da se „čuje i druga strana“ u stanju da neozbiljne (mada, valja priznati, ponekad i živopisne) ličnosti pseudonaučnika izvede na javnu scenu i pruži im pu-blicitet za kojim čeznu. U sredinama gde je tradicija prosvjetiteljstva vrlo mršava i krhka, kao što je to slučaj u Srbiji, to je pravi recept za obrazovnu katastrofu, za kojom nužno sledi društvena katastrofa.

Šta bi uopšte u nauci mogla značiti novinarska i populistička mantra „da se čuje i druga strana“? Da li se to odnosi na istorijske ili na sadašnje kontroverze u nauci? Ako je u pitanju

prvo, dakle ako govorimo o slučaje-vima sučeljenih paradigmi u istoriji nauke, onda je sasvim jasno da ne samo da bi saslušati drugu stranu bilo veoma teško (koliko tačno zago-vornika geocentrizma ili flogistona ili nepromenljivosti položaja kontine-nata ili kosmolоške teorije večnog stanja poznajete?), već je nezamislivo da bi takav spektakl išta doprineo razumevanju fenomena. Na kraju krajeva, geocentrizam ili flogiston ili fiksizam u geologiji ili večno stanje u kosmologiji su odbačeni upravo zato što u jednom trenutku njihovi zago-vornici nisu imali više išta pametno da kažu, tj. nisu imali nikakvih daljih racionalnih argumenata. Dakle, u pogledu istorijskih kontroverzi u nauci, poziv da se „čuje i druga strana“ očito je besmislen. Ako je u pitanju pristup savremenim kontroverzama ili debatama u nauci, onda je on u najboljem slučaju suvišan. Naime, ta druga strana se i čuje upravo tamo gde je za to mesto: u istraživačkim glasilima, na naučnim i stručnim sku-

povima, itd. To je neposredna posle-dica same definicije naučne kontro-verze: u njoj se razmenjuju naučni argumenti u naučnim glasilima, sve dok razvoj kako empirijskih tako i teorijskih saznanja ne pretegne na jednu ili drugu stranu i ne formira se novi konsenzus. On se opet usvaja privremeno, da bi se promenio kroz sledeću kontroverzu koja može pre-rasti i u naučnu revoluciju.

U međuvremenu, van turbulentnog doba naučnih revolucija, mnoge uspešne teorije su kao ona Borhe-sova pločica: imaju samo jednu stranu. To što pojedini pseudonaučnici os-poravaju modernu fiziku ne znači da imaju alternativno objašnjenje za što čestice imaju masu, koje je „druga strana“ u odnosu na Higsov me-hanizam – nemaju. Kad se pojavi bolja teorija koja u sebe bude uključivala Higsov mehanizam kao specijalan slučaj, to će biti teorija proizašla iz jedne te iste naučne metodologije kao i današnji Standardni model. (Uzgred, zapazite da je populistič-

ko-novinarsko načelo objektivnosti sporno i na etičkom planu: kad se u nekom tekstu ili medijskom prilogu govori o borbi protiv kriminala ili se u studio pozove inspektor X.Y. koji je rešio više teških razbojništava, u najmanju ruku bi bilo bizarno da se insistira na objektivnosti tako što bi se medijski prostor posvetio i borbi za kriminal, a u studiju sedeli i istaknuti gradski provalnici i ubice. E, ali iz nekog razloga nauka u medijima i društvenom diskursu uopšte ima lošiji tretman od policije i sudstva, tako da se smatra sasvim normalnim da se uporedio sa naukom piše i o pseudonauци, te da se u emisije zajedno sa istaknutim naučnicima pozivaju i istaknuti pseudonaučnici. Ovo je krajnje cinično iz još jednog razloga, kojem bi valjalo posvetiti zasebni tekst, a to je da su zapravo naučne tvrdnje, mada promenljive, tokom ljudske istorije fluktuirale manje od etičkih, pravnih i policijskih normi. Jeste da se pre Kopernika i Galileja verovalo da Zemlja miruje u središtu svemira – ali se i mnogoposle toga, čak i u najnaprednijim zemljama sveta, masovno verovalo da su bolesti uzrokovane crnom magijom, a pravno procesuiranje veštica, vukodlaka i vampira bilo je sve do 19. veka sankcionisano pozitivnim državnim aktima. Danas niko ozbiljan ne osporava da će i najnovija naučna saznanja biti zamenjena boljim saznanjima budućih generacija; brojni ljudi, međutim, i dalje naivno veruju da se na današnju najhumaniju pravnu i policijsku praksu neće jednog budućeg dana gledati baš kao što mi danas gledamo na spaljivanje veštica.)

Najkomičniji je zahtev koji se često ispostavlja da se javnosti predstave svi nalazi o fenomenuX. Tako često od ufologa čujemo zapenjeno vrištanje kako su sve zvanične studije fenomena „letećih tanjira“ (kao što je bio, npr., Project Blue Book) razmatrale „samo deo vaskolikog skupa viđenja i bliskih kontakata sa neidentifikovanim letećim objektima. Od protivnika globalnog zagrevanja

često čujemo da je naučna klimatološka javnost, poput Međudržavnog panela za klimatske promene, selektivna i neobjektivna, jer nije uzela u obzir evidenciju da se, eto, baš glečer X u zemlji Y nije smanjio u protekle tri godine, naprotiv. Kreacionisti u svojim krstaškim kampanjama protiv teorije evolucije povremeno „lukavо“ ističu kako darvinizam ne objašnjava baš sve pojave u životu svetu. Sve su ovo gluposti, ponekad očiglednije, a ponekad manje očigledno ideološki motivisane; ideja da bilo šta mora da objasni totalitet neke široke klase fenomena je bliska zatvorenom, totalitarnom umu, ali sa realnom naučnom praksom nema baš mnogo veze. Svet je sasvim dovoljno komplikovan, a kultura kritičkog mišljenja u nauci dovoljno rasprostranjena da je svakom dobronamernom jasno da i najbolja objašnjenja koja danas imamo sasvim sigurno nisu najbolja moguća objašnjenja sub specie aeternitatis – u suprotnom bi se nauka u toj tački i na tom mestu i završila i za naučnike u odgovarajućoj oblasti više ne bi bilo nikakvog posla. Važno je da je teorija kao objašnjenje neke klase fenomena uspešna, tj. da objašnjava dovoljno veliki podskup dovoljno reprezentativnih fenomena. Kao ni u ostatku života (ko je tačno najuspešniji: A, koji je zaradio milijardu evra, ili B, koji je osvojio olimpijsku medalju, ili C, koji ima srećan brak i mnogo zdrave, vesele dece, ili D, koji je naslikao epohalnu sliku, itd.?), tako ni u nauci ne postoji apsolutni kriterijum uspeha: svaka teorija uspešnija je od rivala koje je zamenila, a biće zamenjena nekom još uspešnjom u budućnosti. Očekivati da će se u konačnoj i do sada relativno kratkoj istoriji nauke doći do teorije koja će uzimati u obzir i objašnjavati baš sve fenomene u nekoj oblasti ravno je očekivanju da će se pojaviti čovek koji će u nekoj oblasti života biti apsolutno i nesporno uspešniji od svih prošlih i svih budućih ljudi. Nije potpuno nemoguće, ali je izvesno veoma, veoma neverovatno. Stoga je, u

nedostatku takve alhemičarske ars magna, selektivnost u izboru evidencije ne samo neminovna i očekivana, već i poželjna pojava; kao što ništa nije uspešnije od uspeha, tako i ono što vodi bržem napretku, bilo kroz inovaciju ili falsifikaciju, mora biti poželjno.

Naučni metod je suštinski nedemokratski i nediplomaticki pristup rešavanju problema, koji ne vodimalo računa o našim nežnim osećanjima.

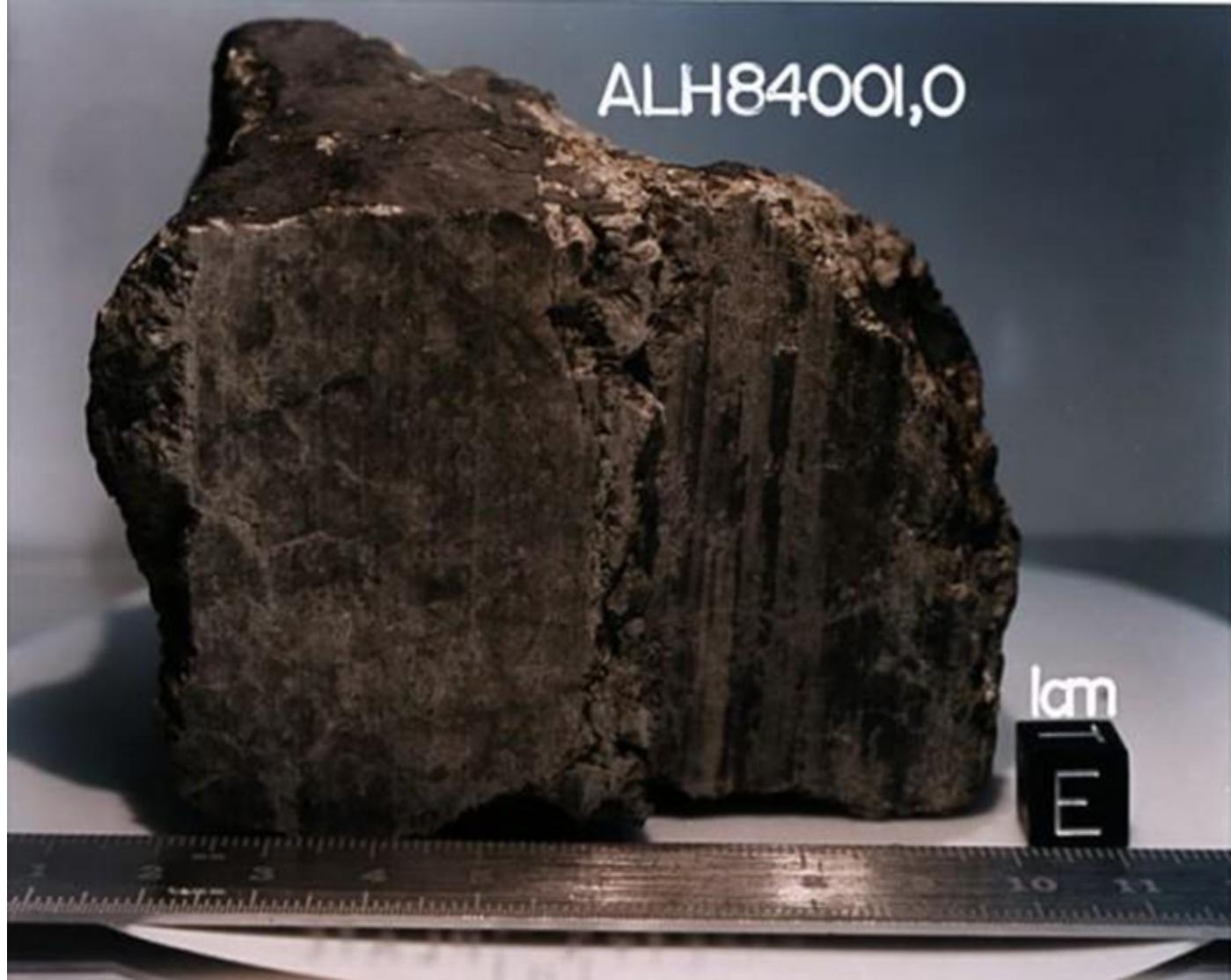
Nažalost, ovo se ponekad zaboravlja i u samoj nauci, posebno kada predrasuda i dogma nadjačaju logiku i naučni metod, a ponajviše kada se to desi u odbrani konzervativnih uverenja. Gotovo perfektan primer u ovom smislu je jedan od argumenata koji se pojavio u raspravi oko navodnih bioloških struktura pronađenih u čuvenom meteoritu ALH84001, koji je na Zemlju stigao sa Marsa, da bi 1984. godine bio pronađen na Antarktiku. Podsetimo se: 1996. godine je u Science-u objavljena detaljna studija Dejvida Mekeja sa saradnicima u kojoj se sugerise da su strukture pronađene u unutrašnjosti ovog meteorita biološkog porekla, odnosno da svedoče o postojanju drevnih oblika života na Marsu. Mada je ova studija do danas ostala veoma kontroverzna i većina astrobiologa joj ne poklanja previše poverenja, barem dok ne dobijemo nove uzorce Marsovog tla, rasprava koja se tom prilikom povela – i dobro delom se vodi i do danas – veoma je poučna sa epistemološkog i metodološkog stanovišta.

Jedan od istaknutih skeptika, prof. Ralf Harvi, istakao se tokom rasprave „argumentom“ da su zagovornici hipoteze o fosilima nekadašnjih mikroorganizama sa Marsa nekorektno postupili što su u radu objavili samo fotografije sa navodnim biološkim strukturama, zanemarujući mno-

go veći broj fotografija na kojima se takve strukture ne vide. Naravno, ako ste stigli do ove tačke u čitanju, vama je kao čitaocima sasvim jasno da je vrsta objektivnosti koju je prizivao prof. Harvi podjednako ute-meljena kao i ideja da bi naporedo sa borcima protiv kriminala trebalo čuti i borce za kriminal. Zamislite da se Galilej rukovodio istom logikom prilikom korišćenja svog teleskopa: pored posmatranja koja pokazuju postojanje Jupiterovih satelita, on je u svom Zvezdanom glasniku (Sidereus Nuncius, 1610) zanemario stotine posmatranja u kojima se Jupiterovi sateliti nisu videli. Kakve li neobjek-tivnosti! Ditto za sva druga otkrića u nauci: selekcija rezultata je nužan i neizostavni deo naučnog metoda. Ni do čega korisnog se ne može doći ako smo zatrpani gomilama irelevantno-sti koje proizvodi baš svako istraživa-nje; ukoliko se ispostavi da nešto od toga zapravo jeste relevantno, uvek

mu se možemo vratiti. Ali ne treba imati ikakav problem sa selekcijom rezultata koja može biti rukovođena teorijskim razlozima, uvidom u priro-du pojave i metoda, pa čak i čistom intuicijom, estetikom ili inspiracijom. Kraj ovog teksta je pravi trenutak da pažljivom čitaocu otkrijem ključnu javnu tajnu koje je verovatno odavno svestan, a koju će savremeni populi-stički mediji sve učiniti da izbegnu, prećute ili prevedu na jezik nerazumljivih eufemizama. A tajna je jako jednostavna: naučni metod je suštinski nedemokratski i nediplomatski pristup rešavanju problema, koji ne vodi nimalo računa o našim nežnim osećanjima. Argument je ili validan ili nije validan – da li se bilo kome to dopada ili ne za nauku je sasvim nevažno. Validan argument se mora prihvati, bez obzira na to koliko mi se ne sviđa, potpuno nezavisno od moje ili bilo čije volje ili osećanja. I to se odnosi kako na pojedinačna ose-

ćanja naučnika ili bilo kog građanina tako i na percipirana osećanja i sentimente bilo koje društvene grupe, uključujući i one koje se u datom trenutku smatraju stvarno ili navodno zaštićenim. To što je takav stav po-stao politički nekorektan u današnje populističko doba, te što se novinarstvo danas dobrim delom zasniva na dogmi da se ne smeju napisati one istine koje se ne dopadaju bilo većini, bilo dovoljno dobro artikulisanoj manjini (ne isključivo, ali velikim de-lom zbog toga što danas svako može da unajmi advokata-lešinara i tuži za „nanošenje duševnog bola“), sa nau-kom nema baš nikakve veze. Otuda grozničavo insistiranje na „objektivnosti“ čak i tamo gde ovoj suštinski diplomatskoj veštini nije mesto, da-kle u naučnom novinarstvu. Što bi Heraklit iz Efesa rekao pre više od dve i po hiljade godina, put naviše i naniže – jedan je te isti.

HRONIKA

12.06.2014.

U zgradi Vojnomedicinske akademije u Beogradu, koja bi trebalo da je stručna ustanova obrazovnog i naučno-istraživačkog karaktera, glavokomandujući Srpske pravoslavne crkve Miroslav Gavrilović izveo je vudu seansu, takozvanu „svetu arhijerejsku liturgiju“. Time je po ko zna koji put pregažen Ustav sekularne države Republike Srbije, po kome je Srbija „svetovna država u kojoj su crkve i verske zajednice odvojene od države“.

28.07.2014.

U izveštaju Stejt departmenta o verskim slobodama u svetu za 2013. godinu pominje se i Srbija. Konstatuje se da sedam „tradicionalnih“ verskih zajednica ima specijalan zakonski tretman. Ocenjeno je i da Srpska pravoslavna crkva ima povlašćen položaj, da vlada i dalje odbija zahteve za registraciju „netradicionalnih“ verskih zajednica. Reakcija policije na vandalizam i druge oblike društvene netolerancije prema manjinskim verskim grupama retko rezultira hapšenjem ili podizanjem optužnica.

Prepostavljamo da niko nije iznenaden.

03.08.2014.

Nebrojeno puta se ispostavilo da je po civilizaciju najpogubnija kombinacija verskog fanatizma i militarizma. Kada devojčice i dečaci nose maskirne uniforme, pucaju iz replika „kalašnjikova“, rade sklekove, žive u vojničkim uslovima u prirodi, pešače po deset kilometara i spavaju u pećini, definitivno se radi o religijskom „ispiranju mozga“ Osnivači tzv. Svetolazarevog pravoslavnog omladinskog kampa (SPOK) u bespuću Kučajskih planina su iz organizacije „Srpska istinski pravoslavna crkva“ (SIPC). Rivalitet između pravoslavnih sekti čije učenje je

„ispravnije“, a čiji bog „istinitiji“ je tragičan po budućnost Srbije. Jer upravo su deca budućnost.

10.08.2014.

Jedan od najpoznatijih zilota, mističara i kvazifilozofa tzv. „otac“ Joil Bulatović iz manastira Ćirilovac, ovoga puta je napravio neuporedivo veću štetu nego što redovno čini svojim neobrazovanim, retrogradnim i zatucanim stavovima koje iznosi u video-klipovima koje širi internetom. Dotični je zabranio porodici preminulog muškarca da donira srce teško bolesnoj majci troje dece. Porodica preminulog napravila je katasfalnu grešku, jer je, u svojoj neukosti, odlučila je da prvo konsultuje ovog „duhovnika“. Ispostavilo se da je „duhovnik“ osoba koja ne zna pravo značenje reči humanost.

14.08.2014.

Iz budžeta Republike Srbije svake godine izdvaja se više milijardi dinara za finansiranje projekata nevladinih organizacija na osnovu budžetske linije 481 – dotacije nevladinim organizacijama. Međutim, najveći deo tog novca ne odlazi na račune organizacija civilnog društva, kako se možda čini na prvi pogled, već na račune sportskih klubova, verskih zajednica i političkih stranaka.

Koliko dobijaju crkve?

- Unapređenje verske kulture, verskih sloboda i tolerancije - 52.000.000 dinara
- Zaštita verskog, kulturnog i nacionalnog identiteta - 155.000.000 dinara
- Podrška srednjem teološkom obrazovanju - 122.000.000 dinara
- Podrška visokom teološkom obrazovanju - 58.000.000 dinara
- Pomoć za gradnju i obnovu verskih objekata - 175.000.000 dinara
- Pomoć sveštenstvu i monaštvu na KiM - 62.000.000 dinara
- Pomoć sveštenicima, monasima i

verskim službenicima - 45.000.000 dinara

- Uplata doprinosa za penzijsko i invalidsko i zdravstveno osiguranje za sveštenike i verske službenike - 102.500.000 dinara
- Manastir Hilandar - 70.000.000 dinara

15.08.2014.

U Čačku u neposrednoj blizini OŠ "Dr Dragiša Mišović" gradiće se nova crkva. Sveštenik Miodrag Milidrag, smatra da je posebno važno što će crkva biti u blizini osnovne škole. To je amanet koji je ostavio Gojko Stojčević, alias patrijarh Pavle, koji je svojevremeno izjavio: „Koliko osnovnih škola, toliko i hramova. Uvek su crkve i škole negde bile u blizini, one su delovale prosvetno i izgrađivale moral srpskog naroda“.

27.08.2014.

Univerzitet u Beogradu deli počasne doktorate. Logično, pomislimo da se počasni doktorati dodeljuju naučnicima. Ali u medijima možemo pročitati:

„Univerzitet u Beogradu (UB) dodelio je titulu počasnog doktora nauka patrijarhu moskovskom i cele Rusije Kirilu, rečeno je danas na sednici Senata tog univerziteta.“

Shvatamo da se počasni doktorat dodeljuje nekom ko nikakve veze sa naukom nema. Čitamo dalje: „Takođe, počasni doktori UB postali su i prof. dr Verner Zauer sa Univerziteta u Gracu, prof. Felipe Kasanuevo, svetski poznati endokrinolog iz Španije i prof. dr Tecuja Sato iz Japana.“ Dobro je, počasni doktorati se dodeljuju i naučnicima. Ali, nažalost, iz ovakve vesti može se zaključiti da se u ovoj zemlji očigledno poštuju ne naučnici. Naučnici i nauka su manje bitni.

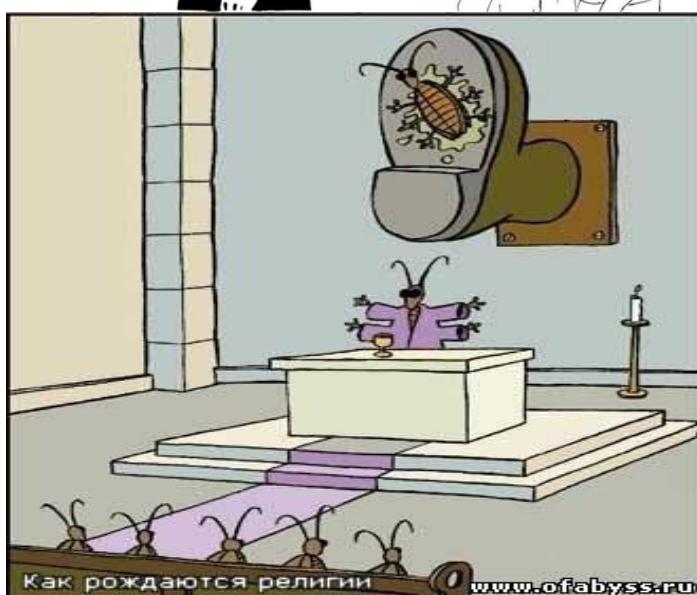
HUMOR

Svinjče Darvinče i Veliki Prasac

*Briga o
porodici*

SEKSUALNI ODGOJ VAŠOJ DJECI NIJE POTREBAN, SVE VAŽNO O ŽIVOTU ĆE NAUČITI NA VJERONAUKE OD ŽUPNIKA!

MAJKL ŠERMER

Citati

„Naučnici su skeptici. Nesrećna je okolnost to što je reč „skeptik“ dobila druga značenja, kao recimo nihilizam i cinizam. Zaista, u svom čistom i izvornom značenju, u pitanju je samo misaono istraživanje.“

„Skeptici preispituju ispravnost određene tvrdnje traganjem za dokazima koji će je potvrditi, ili osporiti“.

„Znamo da se evolucija dogodila zbog toga što bezbroj podataka iz neimernog broja polja nauke zajedno stvara bogati portret hodočašća života“.

„Religiozna vera zavisi od sume društvenih, psiholoških i emocionalnih činilaca koji imaju malo, ili ni malo veze sa verovatnoćom, dokazima i logikom“.

„Jedno od svojstava demokratije je i uklanjanje duhovnog iz sekularnog, jer u verski pluralističkim državama, niko ne može legitimno zahtevati poseban status na osnovu broja vernika“.

„Biti skeptik znači samo biti racionalan i empiričan - razmišljanje i sagledavanje ima prednost nad verovanjem“.

„Fotografija univerzuma koju dobijamo iz Habi svemirskog teleskopa izaziva mnogo više zadržljivosti stvaranjem, od zraka svetlosti koji prolazi kroz zamućeni prozor katedrale“.

„Kada vernici prizivaju čuda i činove stvaranja ex nihilo, to je kraj potrage za njih, dok je za naučnike identifikacija takvih misterija tek početak. Nauka hvata zalet tamo gde teologija odustaje“.